

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

11-04-2023

02, 02/3-10-18-172/23

Broj: 08-02-3-504-2/23

Datum: 11.4.2023.godine

Bosna i Hercegovina
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Dom naroda
Povjerenstvo za financije i proračun

Predmet: Izvješće o aktivnostima Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine za 2022. godinu, dostavlja se

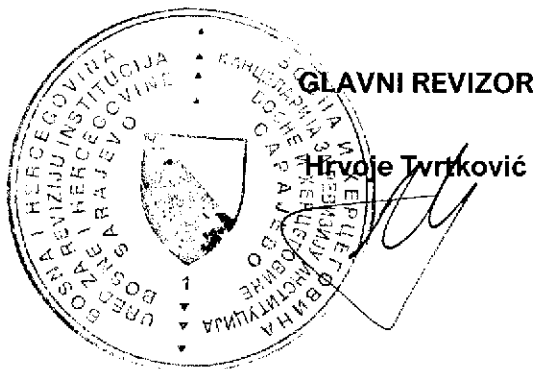
Cijenjeni,

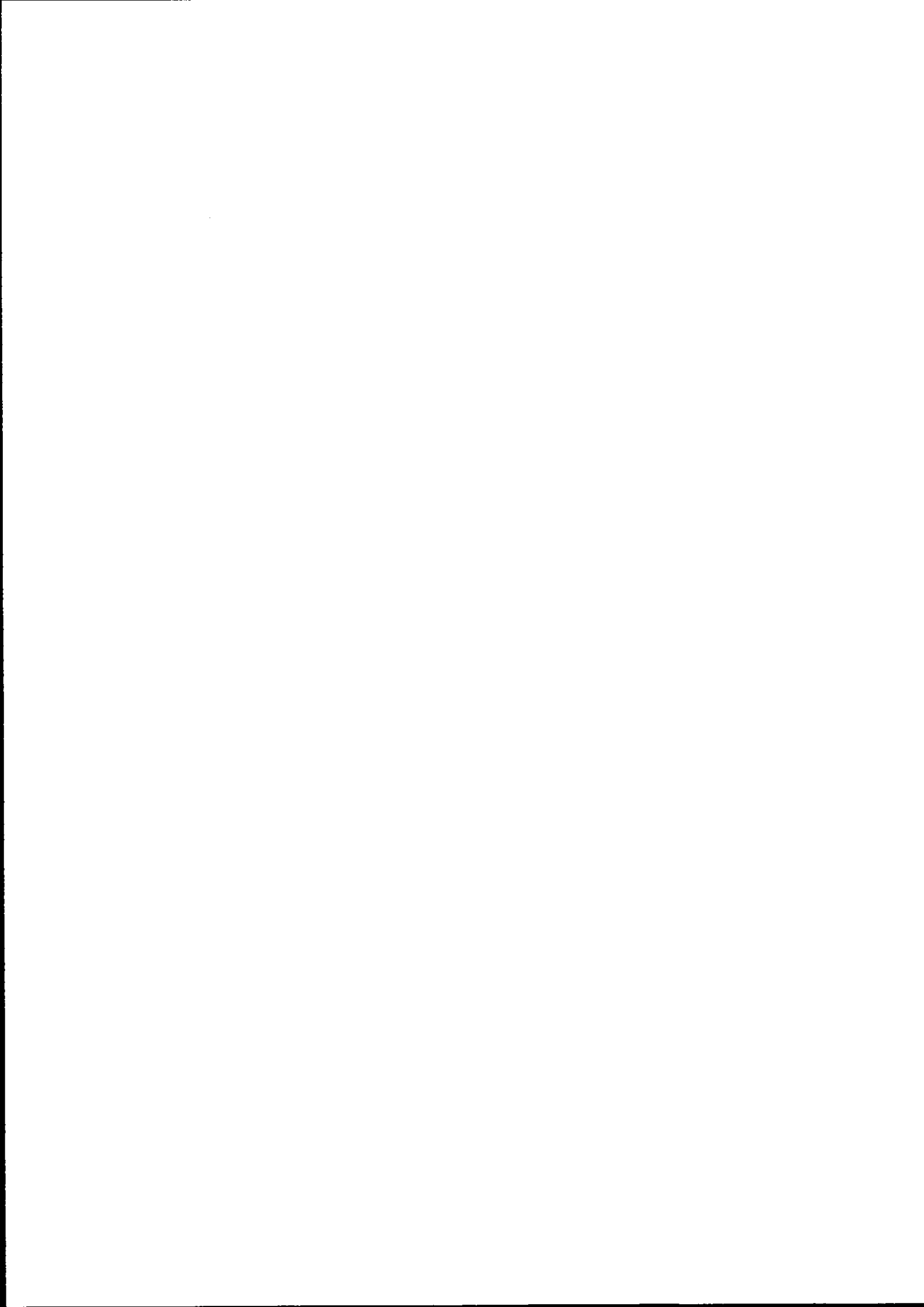
u pritvku akta dostavljamo vam Izvješće o aktivnostima Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine za 2022. godinu na hrvatskom jeziku. Verzije na bosanskom i srpskom jeziku ćemo, po njihovoj izradi, dostaviti u narednim danima.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- Naslovu
- a/a

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

**IZVJEŠĆE O AKTIVNOSTIMA
UREDA ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2022. GODINU**

Sarajevo, travanj 2023. godine

Naslovnica: Flaticon.com
Grafike: PresentationGO.com

KAZALO	
Riječ glavnog revizora	5
O Uredu	6
Misija, uloga i mandat Ureda	6
Neovisnost	6
Mandat	7
Okvir revizije	7
Strateški plan razvoja Ureda za razdoblje 2021.-2025.	8
Uloga Koordinacijskog odbora	10
Planiranje revizija	11
Kvaliteta i osnovne vrijednosti	12
Komunikacija i izvješćivanje	13
Komunikacija sa Parlamentarnom skupštinom BiH	14
Komunikacija sa javnošću i drugim relevantnim akterima	15
Rezultati provedenih revizija	17
Financijska revizija	17
IT revizija	19
Revizija učinka	20
Realizacija preporuka revizije	23
Metodologija revizije	29
Kontrola kvalitete revizije	30
Međunarodna suradnja	32
Organizacija poslovnih procesa Ureda	33
Upravljanje	33
Upravljanje rizicima	33
Osoblje	34
Financiranje	35
Privitci	36
Privitak 1. – Popis institucija koje su bile predmetom financijske revizije u 2022. godini (revizija financijske 2021. godine):	37
Privitak 2. – Shematski prikaz organizacije Ureda	40
Privitak 3. – Struktura uposlenih u Uredu	41
Privitak 4. – Financijsko izvješće Ureda	42

Riječ glavnog revizora

Zadovoljstvo mi je predstaviti vam Godišnje izvješće o aktivnostima Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine za 2022. godinu.

Protekla 2022. godina za Ured predstavlja nastavak realizacije zakonskih ovlasti definiranih Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine i strateških ciljeva dokumentiranih kroz Strateški plan razvoja Ureda 2021.-2025.

Revizijom finansijskih izvješća i usklađenosti poslovanja svih institucija BiH za 2021. godinu, te revizijom izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH za 2021. godinu zaokružili smo još jedan ciklus finansijske revizije koji je rezultirao velikim brojem značajnih revizijskih nalaza i preporuka.

Prošlogodišnjim programom revizije učinka nastojali smo doprinijeti unaprjeđenju oblasti nabave i funkcionalnosti osobnih iskaznica, pripremi i nadzoru planova integriteta, osiguranju pretpostavki za kibersigurnost, te upravljanju troškovima telefona u institucijama Bosne i Hercegovine. Kroz proces praćenja realizacije preporuka revizije učinka mjerodavnim institucijama i javnosti prezentirali smo aktivnosti odgovornih institucija BiH na realizaciji preporuka iz oblasti upravljanja imovinom i troškovima smještaja diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH i upravljanjem carinskim terminalima.

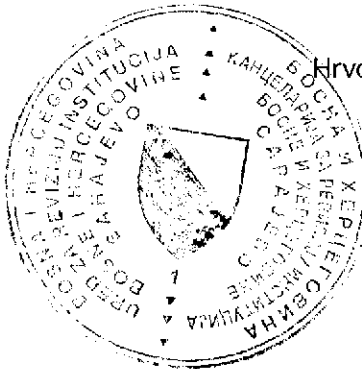
Pored revizijskih, realiziran je i cijeli niz komunikacijskih aktivnosti sa različitim eksternim akterima, kao što su organizacije civilnog društva, tijela za provođenje zakona, međunarodne organizacije, kao i šira javnost, a koje za cilj imaju povećanje razumijevanja uloge i rezultata rada Ureda.

Naše smo kapacitete u protekloj godini, uz podršku međunarodnih aktera, ojačali u oblasti finansijske i revizije učinka, strateškog planiranja, IT revizije, a poseban naglasak je stavljen na razvijanje svijesti i kapaciteta u oblasti rodne ravnopravnosti.

U 2022. godini, preko 50 točaka dnevnog reda na sjednicama domova i mjerodavnih parlamentarnih povjerenstava Parlamentarne skupštine BiH obuhvaćala su pitanja vezana za rad Ureda. Ured je na svim sjednicama osigurao nazočnost relevantnih sugovornika s ciljem da osigura najkvalitetnije odgovore i pojašnjenja na pitanja zastupnika i izaslanika.

Bez obzira na prethodno, smatram da smo u 2022. godini, kroz maksimalno zalaganje osoblja i rukovodstva Ureda, postigli značajne rezultate objektivnim informiranjem javnosti o izvršenjima proračuna institucija BiH, načinima korištenja javnih resursa i adresiranjem društveno značajnih pitanja putem provedenih revizija učinka. Nadamo se da će preporuke upućene mjerodavnim institucijama rezultirati pozitivnim promjenama i potvrditi ulogu Ureda kao društveno relevantne institucije.

Datum: 11.4.2023.
Broj: 08-02-3-504/23

Mrvoje Tvrtković, glavni revizor

O Uredu

Misija, uloga i mandat Ureda

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured) je vrhovna revizijska institucija (u daljnjem tekstu: VRI) osnovana Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine¹ (u daljnjem tekstu: Zakon o reviziji), kao vanjski, neovisni revizor koji revidira poslovanje institucija Bosne i Hercegovine. Kao neovisna institucija Bosne i Hercegovine počeo je sa radom 2000. godine. Sjedište Ureda je u Sarajevu. Uredom rukovodi glavni revizor koji ima dvojicu zamjenika.

NAŠA MISIJA

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine kao neovisna vrhovna revizijska institucija je profesionalno i nepolitično tijelo koje svoje zadatke obavlja na temelju Zakona o reviziji institucija BiH i INTOSAI okvira profesionalnih objava s ciljem da doprinese unapređenju ekonomičnosti, efektivnosti i efikasnosti u raspolaganju javnim sredstvima te transparentnosti i odgovornosti u upravljanju u javnom sektoru.

Glavni cilj Ureda je da, provedbom revizija, osigura neovisna mišljenja o izvršenju proračuna i financijskim izvješćima, korištenju resursa i upravljanju državnom svojinom od Vijeća ministara, proračunskih i javnih institucija u BiH, čime se doprinosi pouzdanom izvješćivanju o korištenju proračunskih sredstava, transparentnom i kvalitetnom upravljanju javnim prihodima, troškovima i državnom svojinom.

Ured informira odgovorne institucije i javnost o svojim nalazima i preporukama pravovremenim i javnim objavljivanjem izvješća o reviziji, te ako su relevantni, drugim oblicima informiranja.

Neovisnost

Prema Zakonu o reviziji, Ured je, u obavljanju svojih dužnosti i provođenju nadležnosti, neovisan i ne podliježe upravljanju ili kontroli bilo koje druge osobe ili institucije. Nadalje, Ured je nepolitičan i ne smije podržavati ili biti u vezi s bilo kojom političkom strankom.

Temeljna načela neovisnosti vrhovnih institucija za reviziju definirana su profesionalnim objavama Međunarodne organizacije vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI) i to Limskom deklaracijom (INTOSAI-P 1) i Meksičkom deklaracijom o neovisnosti vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI-P 10). Opća skupština Ujedinjenih naroda, u dva je navrata (rezolucijama A/66/209 (2011.) i A/69/228 (2014.)), podcrtala važnost primjene principa neovisnosti javne revizije.

Premda je neovisnost Ureda osigurana Zakonom o reviziji, ona još uvijek nije ustavno utemeljena kao što je to propisano navedenim deklaracijama.

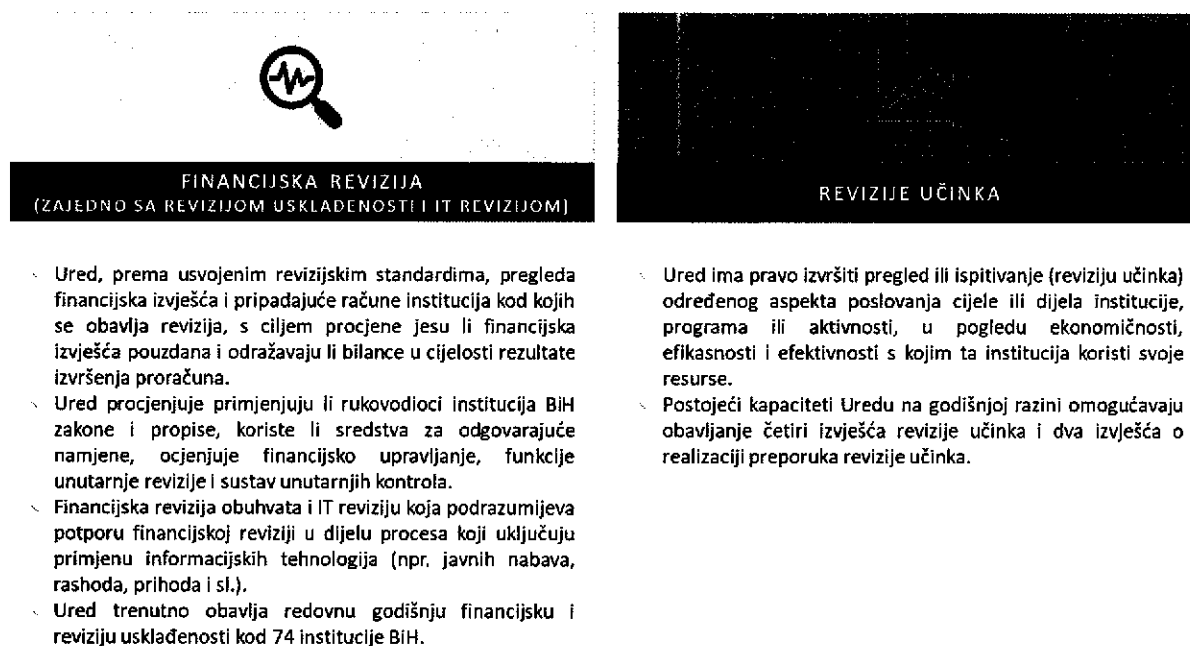
---

¹ Službeni glasnik BiH broj 12/06.

Mandat

U okviru svog zakonskog mandata, Ured obavlja dvije osnovne vrste revizije:

Slika 1: Mandat Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine

Okvir revizije

Nadležnost Ureda obuhvaća sve javne institucije BiH, uključujući Parlamentarnu skupštinu BiH, Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara i proračunske institucije, izvanproračunska sredstva koja mogu biti predviđena Zakonom o reviziji; sredstva koja su kao zajam ili grant za BiH međunarodna tijela i organizacije osigurali nekoj instituciji ili projektu u BiH, sredstva osigurana iz proračuna bilo kojoj drugoj instituciji, organizaciji ili tijelu, kompaniju u kojoj država ima vlasnički udio od 50% plus jednu dionicu ili više. Revizija uključuje i sve financijske, administrativne i druge aktivnosti, programe i projekte kojima upravlja jedna ili više institucija i tijela BiH, uključujući procesuiranje i prihode od prodaje imovine, privatizacija i koncesija.

Ured nije mjerodavan za poduzimanje bilo kakve aktivnosti, izvan onih koje se zahtijevaju Zakonom o reviziji, ako smatra da te aktivnosti nisu sukladne njegovim dužnostima, ili ako bi njihovo obavljanje spriječilo ispunjenje obveza Ureda po Zakonu o reviziji.

Strateški plan razvoja Ureda za razdoblje 2021.-2025.

Novo petogodišnje strateško razdoblje započeto je usvajanjem Strateškog plana razvoja Ureda 2021.-2025. Ovaj dokument predstavlja nastavak razvoja i rada na temeljima do sada postignutih rezultata i ostvarenih učinaka. Novim strateškim planom definirana su tri osnovna cilja strateškog razvoja sa pripadajućim programima za realizaciju:

1. **Jačati i očuvati neovisnost Ureda;**
2. **Jačati institucionalne, profesionalne i organizacijske kapacitete Ureda i**
3. **Unaprijediti učinak revizije i jačati utjecaj revizije u društvu.**

S obzirom da navedeni ciljevi podrazumijevaju djelovanje u više segmenata i više funkcionalnih odgovornosti, osnovni su strateški ciljevi razrađeni u strateške podciljeve čija implementacija će se nastojati osigurati realizacijom niza aktivnosti preciziranih u sveobuhvatnom akcijskom planu.

Navedeni ciljevi i podciljevi predstavljaju osnovu za donošenje godišnjeg plana rada Ureda o čijoj realizaciji Ured izvješćuje putem godišnjeg izvješća o aktivnostima.

Premda je zakon kojim se propisuje rad Ureda za reviziju institucija BiH prilično dobro sačinjen i daju zadovoljavajuće neovisan status, mandat za reviziju, opseg djelovanja i ovlasti, Ured još uvijek nema svoje uporište u Ustavu BiH, što sasvim sigurno predstavlja moguću prijetnju, budući da neovisnost Ureda nije zaštićena u dovoljnoj mjeri. Stoga i novi strateški plan planira proaktivno djelovanje Ureda s ciljem promoviranja važnosti ustavnog utemeljena kao temeljne zaštite neovisnosti njegovog rada.

Institucionalni, profesionalni i organizacijski kapaciteti Ureda unaprijeđeni su kroz nekoliko aspekta. Odjeli financijske revizije kadrovski su ojačani prijemom tri mlađa financijska revizora i jednog pomoćnog financijskog revizora. Profesionalni kapaciteti unaprjeđuju se sudjelovanjem u različitim programima obuke. Protekle je godine okončan pilot program obuke u organizaciji INTOSAI-IDI pod nazivom PESA-P (Professional Education for SAI Auditors – PILOT) u kojem je sudjelovalo sedam revizora Ureda, u programima koji se odnose na financijsku, reviziju usklađenosti i reviziju učinka. Odjel revizije učinka profesionalno je ojačan okončanjem programa obuke Švedskog državnog ureda za reviziju za osoblje revizije učinka ureda za reviziju zemalja Zapadnog Balkanu u kojem je sudjelovao jedan revizor učinka Ureda. Profesionalni kapaciteti osoblja Odsjeka za IT poslove ojačani su sudjelovanjem u redovitim godišnjim aktivnostima EUROSAI radne grupe za IT reviziju, EUROSAI radne podgrupe za e-Government kao i kroz obuke i radionice za informacione tehnologije na kojima IT osoblje aktivno sudjeluje.

Protekla je godina obilježena i intenzivnim aktivnostima izgradnje kapaciteta osoblja Ureda iz oblasti rodne ravnopravnosti, odnosno Cilja održivog razvoja 5., uz podršku Organizacije Ujedinjenih naroda za rodnu ravnopravnost (UN Women), u vezi s čim su okončane pripremne aktivnosti za provedbu regionalne paralelne revizije učinka na ovu temu.

Slika 2: Cilj održivog razvoja 5: Rodna ravnopravnost

Realizacija strateškog cilja 3. odrazila provedbu niza aktivnosti u skladu sa Komunikacijskom strategijom Ureda 2022.-2025.

Svojim je radom u 2022. godini, kroz provedene revizije učinka koje su se odnosile na nabave i funkcionalnosti osobnih iskaznica, pripremi i nadzoru planova integriteta, osiguranje pretpostavki za kibersigurnost, te upravljanje troškovima fiksnih i mobilnih telefona - nastojao doprinijeti ispunjenju Ciljeva održivog razvoja i to cilja 9. koji se odnosi na industriju, inovacije i infrastrukturu, te cilja 16. koji se odnosi na mir, pravdu i snažne institucije.

Slika 3: Ciljevi održivog razvoja 9 (Industrija, inovacije i infrastruktura) i 16 (Mir, pravda i snažne institucije)

Ured je i kroz 2022. godinu, radio i na prilagođavanju metodologija koje primjenjuje novom INTOSAI okviru profesionalnih objava (INTOSAI Framework of Professional Pronouncements), koji je od kraja 2019. godine zamijenio ISSAI okvir.

Uloga Koordinacijskog odbora

Koordinacijski odbor vrhovnih institucija za reviziju tijekom 2022. godine nastavio je s poslovima iz svojih nadležnosti². Sukladno Programu rada za 2022. godinu, Koordinacijski odbor nastavio je sa aktivnostima na:

- potpori osiguravanju neovisnosti VRI
- implementiranju ISSAI okvira
- potpori izgradnji kapaciteta VRI
- demonstriranju vrijednosti i koristi od VRI
- promicanju prevencije korupcije, te
- unapređenju komunikacije sa članicama INTOSAI-a.

Koordinacijski odbor je tijekom 2022. godine nastavio sa održavanjem sjednica, u Mostaru, Banjaluci, Brčkom, Bihaću i Sarajevu, ispunjavajući tako svoju standardnu ulogu koordiniranja aktivnosti revizijskih ureda u Bosni i Hercegovini. Održano je ukupno osam sjednica.

Koordinacijski odbor održavao je suradnju stalnih i pridružene članice Odbora, te je među uredima za reviziju nastavljena komunikacija koja se odnosila na pripremu za realizaciju aktivnosti vezanih za projekt uvođenja sustava upravljanja procesima revizije (AMS) čije je financiranje predviđeno kroz program IPA II za 2020. godinu. Formirana je radna skupina koju čine predstavnici VRI u BiH. U tijeku je izrada projektnog zadatka (ToR) za realizaciju ove aktivnosti.

Pored radne skupine za implementaciju AMS sustava, u 2022. godini djelovale su i radne skupine za analizu strateških planova VRI u BiH, reviziju učinka, financijsku reviziju i kontrolu kvalitete.

Koordinacijski odbor je ostao fokusiran na aktivnosti temeljene na preporukama iz Izvješća SIGMA-e o profesionalnoj ocjeni rada vrhovnih revizijskih institucija u BiH 2020. godine.

Predstavnici revizijskih institucija u BiH su sudjelovali na postkongresnom događaju XI. EUROSAI kongresa, održanom od 22. do 24. svibnja 2022. godine te na XXIV. Kongresu vrhovnih revizijskih institucija održanom u Rio de Janeiru, Brazil, na kojemu su razmatrane teme koje su se odnosile na ulogu vrhovnih institucija za reviziju u izvanrednim situacijama, dalekosežnosti utjecaja odnosno djelovanja VRI.

Revizorsko osoblje iz revizijskih institucija u BiH, zaključkom Koordinacijskog odbora, i u 2022. godini nastavilo sudjelovati u IDI-INTOSAI pilot programu obuke PESA-P (ukupno 15 revizora iz BiH). Na prvom ispitnom roku koji je održan u 2022. godini, revizori iz VRI u BiH su ostvarili zavidne rezultate na globalnoj ljestvici PESA-P postignuća.

---

² Nadležnosti Koordinacijskog odbora su:

- a) uspostavljanje konzistentnih vodiča i nputaka temeljenih na INTOSAI revizijskim standardima;
- b) razmjena profesionalnih iskustava i težnja ka osiguranju konzistentne kvalitete revizije;
- c) organizacija i koordinacija razvojnih aktivnosti sva tri ureda za reviziju;
- d) dodjeljivanje revizorske odgovornosti za zajedničke aktivnosti;
- e) određivanje zastupanja u međunarodnim tijelima.

Planiranje revizija

Glavni revizor svake godine, na temelju Zakona o reviziji, zahtjeva Parlamentarne skupštine BiH i Strateškog plana razvoja Ureda, nakon konzultacija sa svojim zamjenicima, donosi godišnji plan revizije Ureda za narednu godinu. Parlamentarna skupština BiH ili parlamentarna povjerenstva mogu, u bilo koje vrijeme, zahtijevati da Ured obavi specijalnu reviziju, ali Ured odlučuje hoće li takvu reviziju obaviti.

Godišnji plan financijske revizije donosi se temeljem okvira revizije definiranog u Zakonu o reviziji. Ciklus financijske revizije se planira iz dva dijela: prethodna i završna revizija. Prethodna revizija se provodi sukladno Zakonu o reviziji i istom se obuhvata određeno razdoblje tekuće godine prije sačinjavanja financijskih izvješća za proračunsku godinu. Kroz prethodnu reviziju se, prije svega, vrši ocjena sustava internih kontrola, poslovnih procesa i procjena rizika kod subjekta revizije. Osim navedenog, u prethodnoj reviziji se subjekt revizije informira o uočenim slabostima te se sugerira njihovo otklanjanje prije konačnog sačinjavanja financijskog izvješća za proračunsku godinu. Također kroz prethodnu reviziju se subjekti revizije informiraju o slabostima koje nije moguće otkloniti do sačinjavanja financijskih izvješća, ali iste subjekti mogu uzeti u obzir u poslovanju u narednoj proračunskoj godini. Nakon obavljene završne revizije sačinjava se izvješće o obavljenoj financijskoj reviziji i javno objavljuje. Ured u segmentu financijske revizije nastoji kroz reviziju usklađenosti detektirati ključne probleme u primjeni propisa kako kroz analizu pravilne primjene istih, tako i kroz ocjenu potrebe za izmjenama propisa koji su u primjeni zbog poteškoća koji se javljaju u praksi.

Godišnji plan revizije učinka sadrži teme koje će se, primjenom metodologije revizije učinka, obrađivati tijekom godine. Strategija Ureda jeste odabir atraktivnih i relevantnih tema, kako za građane i javnost, tako i za same institucije BiH, a sve s ciljem ekonomičnijeg, efikasnijeg i efektivnijeg funkcioniranja javne uprave. Proces odabira tema se vrši u zadnjem kvartalu tekuće godine. U procesu odabira sudjeluju svi revizori učinka. Inpute za odabir tema mogu dati i financijski revizori, menadžment Ureda, Parlamentarna skupština BiH (zahtjevima za provođenje revizija učinka), predstavnici civilnog društva, javnosti i dr. Menadžment Ureda, na prijedlog operativnog menadžmenta, odobrava plan revizija za narednu godinu. S tim u svezi se organiziraju i godišnji konzultativni sastanci sa predstavnicima organizacija civilnog društva putem kojih im se prezentira usvojeni program revizije učinka za naredno razdoblje te od organizacija civilnog društva traže inputi za potrebe sačinjavanja programa revizije učinka za narednu godinu, kao i inputi relevantni za provođenje revizija učinka definiranih prezentiranim planom.

Revizija učinka kontinuirano prati rad institucija BiH putem zvaničnih izvješća o radu, izvješća sa sjednica Vijeća ministara, Parlamentarne skupštine BiH i parlamentarnih povjerenstava i drugih zvaničnih dokumenata, putem medija i drugih izvora, te povratnih informacija sa godišnjih konzultativnih sastanaka sa organizacijama civilnog društva, s ciljem identificiranja problema u radu institucija koje mogu biti predmet revizije učinka. Svi revizori učinka su dužni u tijeku godine predložiti barem po jednu potencijalnu temu revizije učinka. Nakon što prikupe sve potrebne podatke i pripreme prijedlog teme, isti se prezentira svim revizorima učinka i svi sudjeluju u ocjenjivanju navedenog prijedloga. Ocjenjuje se mogućnost provođenja revizije, relevantnost problema identificiranog u prijedlogu, dodana vrijednost koju bi revizija mogla imati. Zatim, operativni menadžment prijedloge tema i njihove ocjene prezentira menadžmentu Ureda i predlaže teme za narednu godinu, vodeći računa da u revizijama budu zastupljene sve oblasti značajne za društvo i građane, a sve u skladu sa nadležnostima Ureda.

Kvaliteta i osnovne vrijednosti

Sustav kvalitete osnovni je dio strategije, kulture i politika koje primjenjuje Ured te je ugrađen u sve faze revizijskih i institucionalnih procesa Ureda.

Analizom principa kojima se Ured u svom radu rukovodi, novim Strateškim planom razvoja definirali smo skup vrijednosti koje čine temelj našeg djelovanja i sustava kvalitete našeg rada:

Neovisnost	Podrazumijeva ostvarivanje institucionalne, organizacijske i funkcionalne neovisnosti za provedbu povjerenog mandata, kao i pune financijske samostalnosti, kroz osiguranje dovoljne količine financijskih sredstava koja omogućuju potpuno ispunjenje nadležnosti Ureda.
Integritet	Integritet Ureda je integritet uposlenog u Uredu. Ured, u načinu na kojim se njime rukovodi i načinu na koji uposleni realiziraju zadaće revizorske profesije, vodi svojim primjerom, pridržavajući se najviših standarda profesionalnog ponašanja i djelujući u isključivom interesu javnosti.
Objektivnost	Posao koji mu je povjeren, Ured obavlja na nepristran način i bez predrasuda te revizijske zaključke zasniva na dostatnim, relevantnim i pouzdanim dokazima.
Transparentnost	Nalaze koje provedbom revizija utvrdi Ured prenosi kroz jasna, sveobuhvatna i javno dostupna izvješća, uz poštivanje pravila povjerljivosti i zahtjeva u pogledu zaštite podataka.
Stručnost	U skladu s međunarodnim standardima revizije, stječemo, izgrađujemo i održavamo najvišu moguću razinu profesionalnih znanja i vještina u domeni revizije javnog sektora te financijskog upravljanja u javnom sektoru potrebnih za profesionalno obavljanje dužnosti povjerenih Uredu.

Ključni mehanizam za osiguranje poštivanja navedenih vrijednosti predstavlja primjena relevantnih etičkih zahtjeva. Stoga je Ured, svojim Etičkim kodeksom, razvio vlastiti skup etičkih vrijednosti i principa koji se odnose na Ured kao organizaciju, kao i na njegovo osoblje, bilo da se radi o individualnom ili djelovanju na razini tima pojedinaca, a to su: integritet, neovisnost, objektivnost, kompetentnost, profesionalno ponašanje i povjerljivost.

Kao dodatni način za osiguranje temeljnih vrijednosti i protekle je godine realizirana praksa traženja povratnih informacija od subjekata revizije vezanih za proces revizije, gdje se subjekti revizije izjašnjavaju o određenim elementima samog procesa revizije, a što Uredu pruža mogućnost unaprjeđenja praksi revizije, procesa revizije, kao osiguravanje dvosmjerne komunikacije sa subjektima revizije koja doprinosi transparentnosti i objektivnosti revizijskih postupaka. Povratne informacije koje su subjekti revizije dostavili svjedoče o visokom stupnju profesionalnosti revizorskog osoblja, relevantnosti i rezultata revizorskog rada.

Ured o svojim aktivnostima izvješćuje sukladno Zakonu o reviziji pa, u tom smislu, Ured izrađuje sljedeća izvješća:

Godišnje izvješće o aktivnostima

sadrži informacije o radu Ureda za prethodnu godinu, zajedno sa finansijskim izvješćem Ureda (članak 6. Zakona o reviziji)

Izvješća o obavljenim finansijskim revizijama

sadrže informacije o obavljenim godišnjim finansijskim i revizijama usklađenosti institucija BiH (članak 13. Zakona o reviziji)

Izvješće o reviziji godišnjeg izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH

Sadrži informacije o obavljenoj godišnjoj finansijskoj i reviziji usklađenosti godišnjeg izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH (članak 13. Zakona o reviziji)

Izvješća o obavljenim revizijama učinka

sadrže informacije o ekonomičnosti, efikasnosti i/ili efektivnosti korištenja javnih resursa od strane institucija BiH (članak 14. Zakona o reviziji)

Godišnje izvješće o glavnim nalazima i preporukama

Sadrži najvažnije nalaze i preporuke iz obavljenih godišnjih revizije (članak 16. Zakona o reviziji)

Dodatno revizorsko izvješće

o pitanjima iz svoje nadležnosti koje se podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH (članak 17. Zakona o reviziji)

Izvješća o specijalnim revizijama

Sadrže informacije o revizijama provedenim na zahtjev Parlamentarne skupštine BiH (članak 18. Zakona o reviziji)

Slika 4: Izvješća koje Ured izrađuje prema Zakonu o reviziju institucija Bosne i Hercegovine

Sva izvješća Ureda, osim što se dostavljaju korisnicama sukladno Zakonu o reviziji, javno su, u svom cjelovitom obliku, dostupna i na internetskoj stranici Ureda.

Komunikacija sa Parlamentarnom skupštinom BiH

Suradnja parlamenata i vrhovnih institucija za reviziju predstavlja najvažniji mehanizam nadzora nad uporabom javnih sredstava od institucija izvršne vlasti. Vrhovne institucije za reviziju, sukladno zakonu i standardima struke, prikupljaju profesionalne i objektivne informacije koje parlamenti koriste kako bi se uvjerali u pouzdanost finansijskog izvješćivanja i način uporabe javnih resursa. U tom smislu, veliku ulogu u unapređenju transparentnosti i javne odgovornosti imaju mjerodavna parlamentarna povjerenstva koje, kroz svoje djelovanje, podupiru nastojanja vrhovnih revizijskih institucija i, kroz insistiranje na realizaciji preporuka i praćenje njihove realizacije, pomažu razvoju sustava odgovornosti u javnom sektoru.

Ured Parlamentarnoj skupštini BiH dostavlja pojedinačna izvješća o finansijskim revizijama, izvješća o obavljenim revizijama učinka, specijalnim revizijama, godišnje revizorsko izvješće o glavnim nalazima i preporukama, godišnje izvješće o reviziji izvršenja proračuna institucija BiH, kao i dodatno revizorsko izvješće. Sva ova izvješća upućuju se na adrese Zastupničkog i Doma naroda, kao i mjerodavnim povjerenstvima obaju domova.

U 2022. godini, preko 50 točaka dnevnog reda na sjednicama domova i mjerodavnih parlamentarnih povjerenstava Parlamentarne skupštine BiH obuhvaćala su pitanja vezana za rad. Ured osigurava prisustvo svojih predstavnika na sjednicama parlamentarnih povjerenstava za financije i proračun, te drugih povjerenstava, prema potrebi i mandatu, kao i sjednicama domova koje na dnevnom redu imaju točke koje se odnose na rad Ureda i, u okviru svog mandata, aktivno učestvuju u njihovom radu.

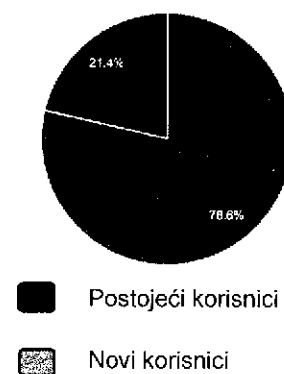

Komunikacija sa javnošću i drugim relevantnim akterima

Komunikacijske aktivnosti prema eksternim akterima nastavile su se intenzivno provoditi tijekom 2022. godine u skladu sa Komunikacijskom strategijom i komunikacijskim planovima izrađenim za svakog pojedinačnog eksternog relevantnog aktera. Svrha komunikacijskih aktivnosti je povećati učinak rada Ureda i smanjiti rizik od pogrešne komunikacije čime se osigurava da se željene informacije izražavaju u obliku koji je najjasnije razumljiv i upotrebljiv za ciljanu publiku.

S ciljem stjecanja većeg stupnja razumijevanja osnovnih poruka iz izvještaja o reviziji, Ured je i ove godine nastojao rezultate svoga rada prezentirati širem krugu korisnika. Pored redovnog izvješćivanja javnosti o aktivnostima Ureda putem zvanične internetske stranice Ureda www.revizija.gov.ba, službeni Twitter profil Ureda (@UredzaReviziju) intenzivno je korišten kao medij putem kojeg smo javnost, kroz preko 60 objava, u stvarnom vremenu upoznavali o aktivnostima Ureda i onim od značaja za rad Ureda.

Internetska stranica Ureda redovito se ažurira novim izvješćima, materijalima i novostima koje za cilj imaju informiranje javnosti i povećavanje razumijevanja aktivnosti koje provodi Ured od strane zainteresiranih korisnika. Tijekom 2022. godine zabilježen je broj od 11.655 korisnika koji su posjetili internetsku stranicu Ureda od čega je čak preko 78% novih korisnika. Kako bi dodatno povećao vrijednost korištenja internetske stranice, Ured je, krajem 2022. godine, započeo ispitivanje zadovoljstva korisnika sadržajima prezentiranim i dostupnim na internetskoj stranici Ureda putem online ankete.

Grafikon 1: Korisnici internetske stranice Ureda u 2022.

Kao formu izvješćivanja za građane i ove smo godine glavne nalaze i zaključke iz izvješća o revizijama prezentirali putem infografičkih rješenja dostupnih na internetskoj stranici Ureda. Infografička rješenja su u 2022. godini dodatno vizualno i sadržajno unaprijeđena kako bi se povećao interes i svijest šire javnosti o radu i rezultatima rada Ureda.

Slika 5: Infografički prikazi glavnih nalaza i zaključaka iz provedenih revizija dostupni na www.revizija.gov.ba

Suradnja sa organizacijama civilnog društva realizirala se kroz niz aktivnosti sudjelovanjem predstavnika Ureda u radnim grupama, panel diskusijama, konzultativnim sastancima, konferencijama. Početkom 2022. godine održan je redoviti godišnji sastanak koji ima za cilj upoznavanje predstavnica i predstavnika organizacija civilnog društva sa okvirnim temama koje čine godišnji program revizije učinka, kao i identifikiranje i diskusiju o društveno značajnim problemima za koje organizacije civilnog društva smatraju da bi mogli biti predmetom revizije učinka.

U okviru djelovanja Radne skupine za unaprjeđenje rezultata procesa revizije³, predstavnici Ureda realizirali su drugi dio programa obuke za tužitelje, sudce i istražitelje na razini institucija BiH koji je obuhvatio rad na praktičnim primjerima revizijskih nalaza i razmatranje razine njihove iskorištenosti za potrebe istražnih aktivnosti. Obuka je imala za cilj jačanje kapaciteta tužitelja, sudaca i policijskih službenika (istražitelja) za efikasnije korištenje revizorskih izvješća kao izvora informacija u istražnim postupcima.

Komunikacija u kontekstu europskih integracija odvija se putem redovnih pisanih doprinosa koje Ured dostavlja u formi priloga institucija u BiH za redovito godišnje izvješće Europske komisije o napretku BiH u procesu europskih integracija i dokumenata za diskusiju za redovite godišnje sastanke Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, zajedničkog tijela BiH i EU uspostavljeno s ciljem provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Na VI. sastanku ovog Pododbora, održanom u studenom 2022. godine, Ured je mjerodavne predstavnike Europske komisije izvijestio o najnovijim dešavanjima u pitanjima iz njegove mjerodavnosti.

---

³ Aktivnost koja se provodila u okviru projekta „Efikasnija javna revizija za smanjenje korupcije u Bosni i Hercegovini“ koju CCI implementira uz finansijsku potporu Švedske agencije za međunarodni razvoj i suradnju (Sida) i Veleposlanstva Švedske u BiH

Rezultati provedenih revizija
Financijska revizija

Zakon o reviziji institucija Bosne i Hercegovine propisuje da prilikom obavljanja financijske revizije, Ured pregleda financijska izvješća i pripadajuće račune, sa ciljem procjene da li su financijska izvješća pouzdani i da li bilance u potpunosti odražavaju rezultate izvršenja proračuna. Također, Ured procjenjuje da li rukovoditelji institucija BiH primjenjuju zakone i propise, koriste sredstva za odgovarajuće namjene, ocjenjuje financijsko upravljanje, funkciju interne revizije i sustave interne kontrole.

Tijekom 2022. godine Ured je izvršio završnu reviziju za 74 institucije i objavio 74 izvješća o obavljenim financijskim revizijama za 2021. godinu, te za isti broj institucija izvršio prethodnu reviziju za 2022. godinu. Ured je osim pojedinačnih revizija sačinio i Izvješće o obavljenoj reviziji izvršenja proračuna institucija Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.

Revizije su provedene u skladu sa Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine, Međunarodnim standardima vrhovnih institucija za reviziju – ISSAI, Vodičem za financijsku reviziju i Vodičem za kontrolu kvaliteta financijske revizije i revizije usklađenosti, te dokumentima koje je usvojio Koordinacioni odbor vrhovnih institucija za reviziju u BiH.

Ured za reviziju je u okviru financijske revizije za 2021. godinu proveo reviziju financijskih izvješća i u vezi sa istom, reviziju usklađenosti. U izvješćima o financijskoj reviziji Ured za reviziju daje dva odvojena mišljenja, i to:

- Mišljenje o financijskim izvješćima koje se odnosi na ocjenu prikazuju li financijska izvješća fer i istinito, u svim materijalnim aspektima, stanje imovine, obveza i izvora sredstava na 31.12.2021. godine i izvršenje proračuna za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu s prihvaćenim okvirom financijskog izvješćivanja.
- Mišljenje o usklađenosti koje se odnosi na ocjenu jesu li aktivnosti, financijske transakcije i informacije za 2021. godinu u skladu, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima kojima su regulirane.

Od revidirane 74 institucije, pozitivno mišljenje, sa ili bez skretanja pozornosti, dobilo je 65 institucija. Ured je za osam institucija dao mišljenja s rezervom, bilo na aspekte financijskog izvješćivanja ili na aspekte poslovanja vezano za usklađenost aktivnosti, financijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima (sa ili bez dodatnog skretanja pozornosti). U jednom slučaju, uslijed ograničenosti opsega revizije, Ured se suzdržao od davanja mišljenja.

Ukupni pregled mišljenja financijske revizije danih institucijama BiH za 2021. godinu dan je u tablici u nastavku.

Red. Br.	Mišljenje revizora	Broj institucija	Ukupno izvršenje 2021. (VKU, donacije, projekti)	Udio u izvršenju ukupnog proračuna institucija (%)
1	Pozitivno mišljenje	21	71.967.838	7,95
2	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pozornosti	44	426.895.276	47,13
3	Mišljenje sa rezervom	0	0	0,00
4	Mišljenje sa rezervom uz skretanje pozornosti	8	375.418.635	41,45
5	Negativno mišljenje	0	0	0,00
6	Uzdržavanje od mišljenja (OSA)	1	31.473.851	3,47
	Ukupno	74	905.755.600	100

Tablica 1: Mišljenja financijske revizije za 2021. godinu

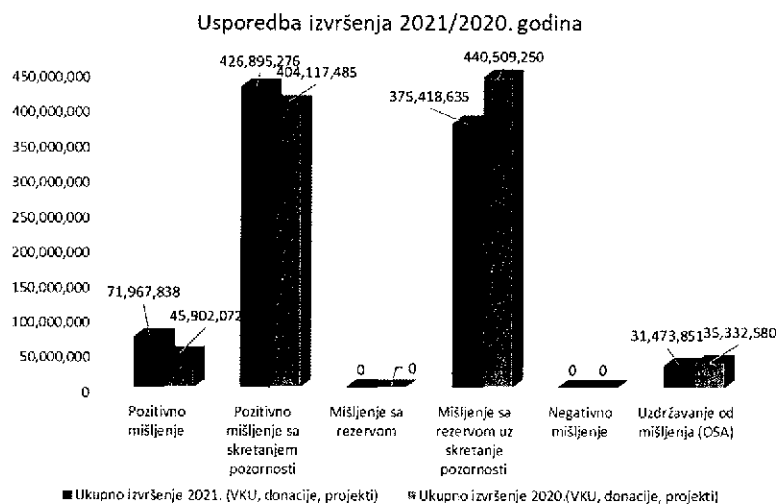
U Izvešćima financijske revizije pojedinačnih institucija Bosne i Hercegovine za 2021. godinu, definirana su i ključna pitanja kod tri institucije Bosne i Hercegovine i to: Ministarstvo odbrane BiH, Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Ured koordinatora za reformu javne uprave BiH.

Ključna pitanja revizije su ona pitanja koja su, po našoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji financijskih izvješća tekućeg razdoblja. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu naše revizije financijskih izvješća kao cjeline i pri formiranju mišljenja, te ne dajemo posebno mišljenje o tim pitanjima. Saopćavanje ključnih pitanja revizije osigurava dodatne informacije korisnicima financijskih izvješća kako bi im pomogle u razumijevanju onih pitanja koja su, po revizorovoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji financijskih izvještaja tekućeg razdoblja.

U odnosu na prošlu godinu, kada je samo jedna institucija dobila mišljenje sa rezervom na financijska izvješća (Ministarstvo vanjskih poslova BiH), u tekućoj godini povećan je broj institucija koje su dobile mišljenje sa rezervom na financijska izvješća. Navedeno upućuje na zaključak da su u 2021. godini unutarnje kontrole u institucijama, vezano za evidentiranje poslovnih promjena koje imaju utjecaja na bilančne pozicije, slabije funkcionirale.

Ukupno izvršenje proračuna za 2021. godinu u revidiranim institucijama Bosne i Hercegovine je 905.755.600 KM. Izvršenje proračuna institucija BiH koje su za svoje poslovanje dobile pozitivno mišljenje i pozitivno mišljenje sa skretanjem pozornosti iznosi 498.863.114 KM ili 55,08 % izvršenja proračuna. Izvršenje proračuna institucija BiH koje su dobile mišljenje s rezervom i mišljenje s rezervom uz skretanje pozornosti iznosi 375.418.635 KM ili 41,45 % ukupnog izvršenja. Ukupno izvršenje proračuna institucije BiH kod koje se Ured za reviziju suzdržao od davanja mišljenja iznosi 31.473.851 KM ili 3,47% ukupnog izvršenja proračuna.

U nastavku slijedi komparativni prikaz danih mišljenja za 2021. i 2020. godinu u odnosu na izvršenje proračuna institucija:

Grafikon 2: Komparativni prikaz danih mišljenja 2021./2020.

IT revizija

Financijska revizija, pored revizije finansijskih izvješća i revizije usklađenosti, obuhvata i reviziju informacijskih sustava u institucijama BiH. Revizija informacijskih sustava podrazumijeva potporu finansijskoj reviziji u dijelu procesa koji uključuje primjenu informacijskih tehnologija (npr. javnih nabava, rashoda, prihoda i sl.).

Sa aspekta IT revizije i potpore IT revizora procesu završne finansijske revizije, revidirana je 21 institucija. Temeljem provedene IT revizije u 2022. godini je dan značajan broj preporuka. Ključni nalazi iz provedenih IT revizija ukazuju na potrebu unapređenja informacijskog sustava finansijskog upravljanja (kroz modul za planiranje proračuna, modul zaliha i kroz sustav centraliziranog obračuna i isplate plaća i naknada), te na potrebu integracije institucija u sustav e-vlade i provedbu aktivnosti na rješavanju pristupa servisima e-vlade putem mreža u vlasništvu institucija BiH. Pored navedenog IT revizori su u procesu prethodne finansijske revizije za 2022. godinu revidirali 19 institucija.

Osim finansijske revizije, IT revizori su izravno ili neizravno uključeni i u procese provedbe revizija učinka. Tako je Odsjek za IT poslove u 2022. godini pružao podršku u analizi i izboru tema revizije učinka te, u konzultativnom smislu, potporu studijama Aktivnosti institucija BiH na osiguranju temeljnih pretpostavki za kibersigurnost i Upravljanje troškovima fiksne i mobilne telefonije u institucijama BiH.

IT revizori su sudjelovali u reviziji i izradi Godišnjeg revizorskog izvješća o glavnim nalazima i preporukama za 2021. godinu i Godišnjeg izvješća revizije o izvršenju proračuna za 2021. godinu.

Revizija učinka

Tijekom 2022. godine objavljeno je šest izvješća revizije učinka. Riječ je o sljedećim izvješćima:

- ◀ *Nabava i funkcionalnost osobnih dokumenata*
- ◀ *Aktivnosti institucija BiH na pripremi i nadzoru planova integriteta*
- ◀ *Aktivnosti institucija BiH na osiguranju temeljnih pretpostavki za kibersigurnost*
- ◀ *Upravljanje troškovima fiksne i mobilne telefonije u institucijama BiH*
- ◀ *Praćenje realizacije preporuka revizije učinka „Upravljanje imovinom i troškovima smještaja u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH“*
- ◀ *Praćenje realizacije preporuka revizije učinka „Upravljanje carinskim terminalima“.*

Nalazi revizije izvješća „**Nabava i funkcionalnost osobnih isprava**“ ukazuju da odgovorne institucije BiH nisu poduzele aktivnosti kojim se osigurava efikasna nabava osobnih isprava i njihova puna funkcionalnost. Građanima BiH nije osigurana sigurnost da neće doći do zastoja u izdavanju osobnih isprava imajući u vidu skori istek postojećeg Ugovora i kašnjenje u provedbi nove nabave. I dalje je prisutan rizik plaćanja 28 milijuna KM iz proračuna BiH, jer IDDEEA nije riješila sa dobavljačem pitanje završetka postojećeg Ugovora sa aspekta ugovorene obveze kupnje ukupnih količina. Iako je od uvođenja elektroničke osobne iskaznice prošlo skoro 10 godina, građanima BiH nije olakšan pristup uslugama javnog sektora kroz digitalno predstavljanje i digitalno potpisivanje. Nepostojanje analiza za novu nabavu i način izbora tehnološkog rješenja ne pružaju uvjerenje da je IDDEEA izabrala najpovoljnije rješenje za građane i proračun BiH. Posljedice ovakvog postupanja nadležnih institucija dovode u pitanje ulaganja u unapređenje osobnih isprava kao i utvrđenu cijenu istih za građane, i vode zaostajanju BiH u razvoju e-uprave. Utvrđene slabosti ne osiguravaju povjerenje građana u rad institucija i da se novac poreznih obveznika koristi na najefikasniji način.

Nalazi revizije izvješća „**Aktivnosti institucija BiH na pripremi i nadzoru implementacije planova integriteta**“ ukazuju da institucije BiH nisu bile efikasne u pripremi i nadzoru implementacije planova integriteta. Planovi integriteta su najobuhvatniji preventivni antikorupcijski dokumenti za smanjenje rizika od korupcije u institucijama BiH, ovi planovi sadrže procjenu svih rizika za koruptivno djelovanje i adresiraju sve primijenjene mehanizme borbe protiv korupcije. Ključni uzroci neefikasnosti su izostanak i slabosti smjernica za planiranje, neblagovremeno pokretanje i donošenje planova integriteta, izostanak mjerljivih indikatora i neusuglašenost procijenjenih rizika. Zbog izostanka funkcionalnog nadzora, analiza i izvješćivanja o realizaciji planova integriteta kod mjerodavnih institucija i institucija iz uzorka otežano je praćenje uspješnosti implementacije planova integriteta. Utvrđene slabosti u korištenju planova integriteta mogu dovesti do nesigurnosti i daljnjeg derogiranja povjerenja građana, potencijalnih investitora i privrednih subjekata u rad institucija BiH.

Nalazi revizije izvješća „**Aktivnosti institucija BiH na osiguranju temeljnih pretpostavki za kibersigurnost**“ ukazuju da institucije BiH nisu bile efikasne u poduzimanju aktivnosti s ciljem osiguranja osnovnih pretpostavki za kibersigurnost. Nedostaje strateški i zakonski okvir kibersigurnosti, a nije uspostavljen ni Tim za računalne incidente za institucije BiH. Institucije BiH su imale pasivan pristup u donošenju akata upravljanja informacijskom sigurnošću u skladu s Politikom upravljanja informacijskom sigurnošću i/ili standardima upravljanja informacijskom sigurnošću. Samo 14 od 68 institucija BiH je donijelo akte upravljanja informacijskom sigurnošću u skladu s Politikom upravljanja informacijskom sigurnošću. Posljedice nedostatka temeljnih pretpostavki za kibersigurnost ugrožavaju poslovanje javne uprave i mogu dovesti do otuđenja podataka i financijskih sredstava neophodnih za funkcioniranje zemlje i svakodnevnog života građana.

Nalazi do kojih se došlo provedbom revizije učinka „**Upravljanje troškovima fiksne i mobilne telefonije u institucijama BiH**“ ukazuju da je Vijeće ministara BiH osigurao liberalizaciju tržišta telekomunikacionih usluga, s jedne strane, a s druge strane ni Vijeće ministara ni većina institucija BiH ne poduzimaju potrebne aktivnosti kako bi se ostvarile pogodnosti koje proizlaze za potrošače u procesu liberalizacije, a koje se ogledaju u kvalitetnijim uslugama ili nižim cijenama. Premda je Vijeće ministara BiH prije nekoliko godina svojim aktivnostima uspjelo značajno smanjiti troškove telefona u institucijama BiH, revizijom smo pokazali da promjene koje su se desile u međuvremenu na tržištu ukazuju na mogućnost ostvarivanja ekonomičnijeg i efikasnijeg upravljanja ovim troškovima, kako u pogledu visine troškova, tako i u pogledu unapređenja raspodjele proračunskih sredstava za telefonske usluge u skladu sa stvarnim potrebama.

Dva izvješća o **praćenju realizacije preporuka revizije učinka** „Upravljanje imovinom i troškovima smještaja u diplomatsko konzularnim predstavništvima BiH“ i „Upravljanje carinskim terminalima“ pokazala su da su institucije poduzimale značajne aktivnosti na realizaciji danih preporuka. Više o ovim izvješćima nudi poglavlje Realizacija preporuka revizije učinka.

Pored pojedinačnih izvještaja financijske i revizije učinka, Ured je rezultate godišnjih revizijskih aktivnosti sublimirao izradom i objavom Godišnjeg revizorskog izvješća o glavnim nalazima i preporukama za 2021. godinu, kao i Sažetka revizorskih izvješća svih revidiranih subjekata za 2021. godinu.

U nastavku prezentacija dinamike objavljivanja izvješća o revizijama tijekom 2022. godine:

Vremenska linija objavljivanja izvješća o revizijama u 2022. godini

Izvješća revizije učinka o
praćenju realizacije preporuka

24.6.2022

Izvješća financijske revizije za
2021. za 28 institucija BiH

29.7.2022

Izvješća financijske revizije za
2021. za 24 institucije BiH

16.6.2022

Izvješća financijske revizije za
2021. za 21 instituciju BiH

22.7.2022

Izvješće o glavnim nalazima i
preporukama za 2021.

Izvješće o financijskoj reviziji
izvješća o izvršenju proračuna
institucija BiH za 2021.

1.8.2022

Izvješće revizije učinka „Nabava i
funkcionalnost osobnih isprava“.

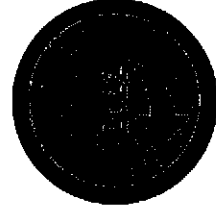
Izvješće revizije učinka „Aktivnosti
institucija BiH na osiguranju
temeljnih pretpostavki za
kibersigurnost“

Izvješće revizije učinka „Aktivnosti
institucija BiH na pripremi i nadzoru
implementacije planova integriteta“

12.1.2023

Izvješće revizije učinka „Upravljanje
troškovima fiksne i mobilne telefonije u
institucijama BiH“

27.12.2021

Slika 6: Vremenska linija objavljivanja izvješća o revizijama u 2021. godini

Realizacija preporuka revizije

Sukladno temeljnim načelima revizije javnog sektora, Ured obvezno u izvješćima o provedenim revizijama, sukladno nalazima revizije, revidiranim institucijama daje preporuke za otklanjanje nepravilnosti i slabosti koje su konstatirane u procesu revizije, kako bi se iste otklonile i ne bi ponavljale u narednom razdoblju, a sve u cilju unapređenja njihovog poslovanja. Posebna pozornost se poklanja realizaciji danih preporuka. Praćenje realizacije preporuka se fokusira na to da li subjekti revizije realiziraju dane preporuke na odgovarajući način – zadovoljavajući način, odnosno jesu li ispravljene revizijom identificirani nedostaci, a ne jesu li navedene preporuke usvojene. Kod realizacije preporuka procjenjujemo posvećenost klijenta realizaciji preporuke u suštinskom smislu, a ne u formalnom – suština važnija od forme.

Ocjena realizacije preporuka u financijskoj reviziji podrazumijeva 4 kategorije:

- *realizirane preporuke,*
- *nerealizirane preporuke,*
- *preporuke čija realizacija je u tijeku,*
- *preporuke koje ne možemo ocijeniti u tekućoj reviziji.*

Kroz procedure za naknadno praćenje realizacije preporuka subjektu revizije se omogućuje da dostavi informacije o poduzetim korektivnim mjerama ili obrazloženje zašto korektivne mjere nisu poduzete. Ocjena stupnja i faze realizacije danih preporuka se temelji na dobrom poznavanju rada subjekta revizije, svih njegovih aktivnosti koje je poduzeo s ciljem realizacije dane preporuke i unapređenja poslovanja (intenzivnom komunikacijom i suradnjom sa subjektom revizije), vremenskom trajanju procesa realizacije, te ukupnom odnosu subjekta revizije prema danim preporukama i stavovima revizije. Ponekad je teško precizno utvrditi odgovornost za realizaciju preporuka (pitanje lociranja i mjerenje stupnja odgovorenosti u trezorskom sustavu poslovanja), jer je različita i odnosi se na različite subjekte. Iz navedenog razloga posebnu smo pozornost posvetili pitanje pravilnog adresiranja preporuka i vodili računa tko ima odgovornost i nadležnost za realizaciju danih preporuka.

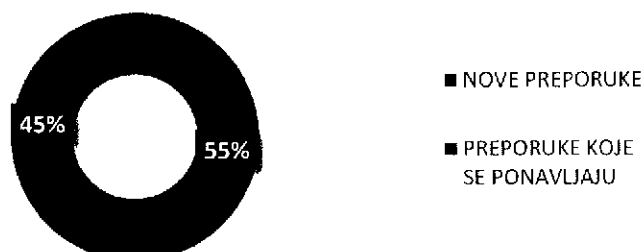
Pri davanju ocjene realizacije preporuka ističemo da je potrebno uzeti u obzir činjenicu kako sve preporuke nemaju istu težinu i značaj tako da, ukoliko se to zanemari, postotak realizacije preporuka ponekad može dovesti do pogrešnih zaključaka. Praćenje realizacije preporuka financijske revizije za prethodnu godinu se odvija na godišnjoj razini i objavljuje u izvješću o financijskoj reviziji institucije - poglavlje realizacija preporuka.

Ured na svojoj internetskoj stranici održava i redovno ažurira registar preporuka danih kroz revizije koje je obavio, a koji sadrži i status realizacije za svaku pojedinačnu preporuku danu u procesu financijskih i revizija učinka.

Realizacija preporuka financijske revizije

Ured je kroz pojedinačna izvješća financijske revizije za 2021. godinu za 74 institucije dao ukupno 407 preporuka. Od ovog broja dane su 222 nove preporuke, a 185 preporuka se ponavlja iz ranijeg razdoblja.

PREPORUKE ZA 2021. GODINU

Grafikon 3: Preporuke financijske revizije u 2021.

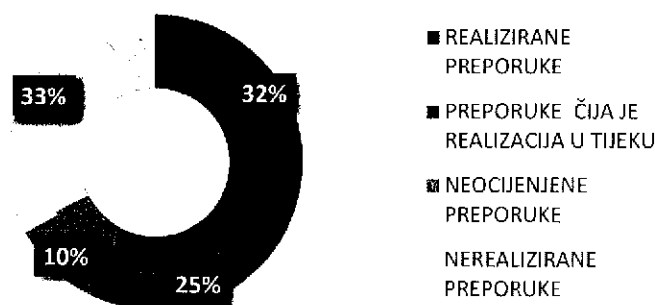
Revizija je provjerom stupnja realizacije preporuka konstatirala da je oko 60% preporuka danih u prošloj i ranijim godinama realizirano ili je njihova realizacija u tijeku. Realizirane i nerealizirane preporuke su ostale na približno istoj razini kao i 2020. godine. Za određeni broj preporuka (10%) nismo mogli dati ocjenu realizacije zbog toga jer su iste date za konkretne nalaze, postupke nabava, procese i sl., koji se ne dešavaju svake godine u institucijama. Broj neocijenjenih preporuka je znatno veći u odnosu na 2020. godinu.

U nastavku dajemo tablični i grafički prikaz stupnja realizacije preporuka financijske revizije za 2021. i 2020. godinu.

Stupanj realizacije	Postotak realizacije preporuka u 2021. godini	Postotak realizacije preporuka u 2020. godini
Realizirano	32%	33%
U tijeku	25%	30%
Nerealizirano	33%	33%
Neocijenjene preporuke	10%	4%
Ukupno	100%	100%

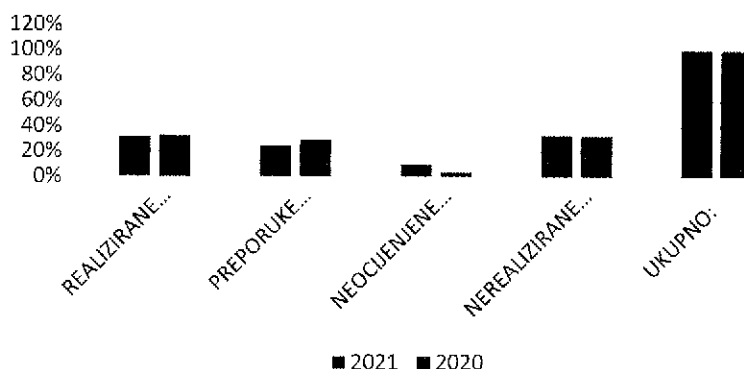
Tablica 2: Stupanj realizacije preporuka financijske revizije u 2021. i 2020. godini

Stupanj realizacije preporuka financijske revizije u 2021. godini

Grafikon 4: Stupanj realizacije preporuka financijske revizije u 2021.

Usporedni prikaz realizacije preporuka financijske revizije 2021/2020

Grafikon 5: Usporedni prikaz stupnja realizacije preporuka financijske revizije 2021/2020

Na temelju tablice i grafikona vidljivo je određeno smanjenje postotka realiziranih preporuka i povećanje neocijenjenih preporuka u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu, a nerealizirane preporuke su na istoj razini.

Analizirajući dane preporuke i njihovu realizaciju kroz više godina, može se konstatirati da se uglavnom realiziraju preporuke za čiju realizaciju je nužno djelovanje same institucije kojoj je preporuka i dana. Za preporuke koje su zajedničke većem broju institucija, poduzimaju se određene aktivnosti, ali još uvijek nisu provedene u mjeri da bi se ocijenile kao realizirane. Radi se uglavnom o preporukama koje ne ovise samo o subjektima revizije nego i o mjerodavnim institucijama. Pored toga, kod većih proračunskih korisnika, procesi poslovanja su raznovrsniji i složeniji i često realizacija preporuka ovisi o više subjekata i zahtijeva donošenje sustavnih rješenja viših razina vlasti.

Najveći broj preporuka se odnosi na nalaze revizora u revizorskim izvješćima za koje je izraženo mišljenje sa rezervom ili skrenuta pozornost, a odnose se na: neefikasnost kod postupka usklađivanja pravilnika o unutarnjem ustrojstvu institucija BiH sa odlukama Vijeća ministara BiH, nedovoljno transparentan proces upošljavanja angažiranjem osoba na određeno vrijeme bez provedbe procedure natječaja s prekidima ili bez prekida ugovora o radu i angažiranjem osoba na temelju ugovora o djelu za sistematizirana radna mjesta, slabosti i nedostatke u primjeni Zakona o

javnim nabavama, slabosti kod sustava kontrole naplate prihoda i potraživanja, slabosti pri obavljanju popisa imovine, sredstava i obveza, nedovoljno efikasnu i učinkovitu realizaciju višegodišnjih kapitalnih projekata, neriješen status državne imovine, slabosti u funkcioniranju IT sustava i dr.

Većina danih preporuka se ponavlja više godina, a posljedica su nedostatka odgovornosti, i slobodno možemo reći u pojedinim slučajevima i ignorantskog odnosa naspram potreba realizacije preporuka, nepostojanja kvalitetnih sustavnih rješenja, nedostajućih zakonskih i podzakonskih akata ili postojanje dvosmislenih, konfuznih i nedorečenih zakonskih rješenja koji generiraju propuste i nedostatke, te nedostatak usvojenih standarda ponašanja i potrošnje u javnom sektoru. Nadalje, osjetljivost uporabe javnog novca još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini te sam odnos naspram javnih dobara nije domaćinski i racionalan u mnogim slučajevima.

U Izvješću o reviziji Izvješća o izvršenju proračuna institucija BiH za 2020. godinu dano je 63 preporuka, a provedenom revizijom istog izvješća za 2021. godinu konstatirano je kako je od tog broja, 12 preporuka realizirano, za 24 preporuka je ocijenjeno kako je njihova realizacija u tijeku, 22 preporuke nisu realizirane, dok za pet preporuku nije bilo moguće dati ocjenu realizacije. Uzimajući u obzir navedeno, postotak realizacije preporuka uključujući i preporuke u tijeku, iznosi oko 60 %.

Glavni nalazi i preporuke financijske revizije za 2021. godinu sumira i obrađuju 20 pitanja sustavne prirode i ključne važnosti za funkcioniranje institucija BiH. Što se tiče implementacije preporuka iz izvješća o glavnim nalazima i preporukama za 2020. godinu, većina njih uglavnom nije realizirana i ponavljaju se iz godine u godinu što upućuje na zaključak kako institucije BiH, pored toga što ne ispunjavaju svoje zakonom utvrđene obveze, dobrim dijelom narušavaju i sam dignitet institucija BiH. Dugogodišnje ponavljanje preporuka tj. visok stupanj nerealizacije preporuka dosta je iritirajuće kako za reviziju tako i za javnost u cjelini.

Ured za reviziju smatra da razina realizacije preporuka na razini institucija BiH nije zadovoljavajuća. Zbog toga se **pitanje odgovornosti**, kao suštinsko, mora podići na znatno višu razinu od sadašnjeg i tako uticati na stepen realizacije preporuka. Nadalje, vrlo bitna je opredijeljenost i posvećenost subjekta revizije za realizacijom preporuka kao i suradnja sa revizijom.

Implementacijom svih preporuka koje je dao Ured dodatno bi se povećala financijska disciplina i odgovornost i transparentnost u raspolaganju javnim sredstvima kojim raspolažu institucije BiH te efikasnije i transparentnije trošenje ograničenih javnih sredstava. U cilju povećanja stupnja odgovornosti u provedbi preporuka, nužna je veća uključenost/suradnja kako zakonodavne tako i izvršne vlasti.

Realizacija preporuka revizije učinka

Realizacija preporuka revizije učinka, prema metodologiji i međunarodnim standardima, prati se putem izvješća o realizaciji preporuka revizije učinka. Proces praćenja izvršenja preporuka doprinosi njihovoj učinkovitijoj implementaciji. Imajući u vidu značaj i potencijal koji preporuke imaju za promjenu stanja u revidiranim oblastima, Ured svake godine provodi praćenje realizacije preporuka koje obuhvata dva ili više objavljenih izvješća iz prethodnih godina.

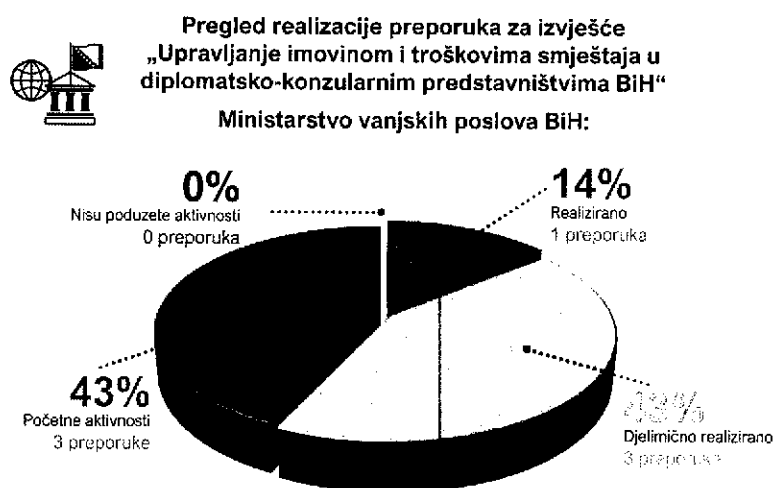
U proteklih sedam godina realizacija preporuka je praćena za ukupno 20 izvješća revizije učinka, objavljenih u 2013., 2014., 2015. i 2016. godini. Ukupno je dano 188 preporuka, a njihova provedba u odnosu na prošlogodišnje izvješće je predstavljena u narednoj tablici.

Ocjena realizacije	Realizacija preporuka za 20 izvješća čija je realizacija praćena u razdoblju 2016. – 2022.	
	Broj preporuka na kraju 2021 / 2022	Stupanj realizacije na kraju 2021 / 2022
Realizirano	22 / 23	12% / 12%
Djelomično	82 / 89	47% / 47%
Početne aktivnosti	61 / 66	35% / 35%
Nisu poduzete aktivnosti	10 / 10	6% / 6%
Ukupno	175 / 188	100%

Tablica 3: Pregled realizacije preporuka revizije učinka za 18 izvješća objavljenih u '13., '14., '15. i 2016. godini

Kako se vidi iz tablice, nije bilo značajnih promjena u smislu ukupnog postotka realizacije preporuka. Više od polovine danih preporuka revizije učinka je djelomično ili u cijelosti realizirano čime su stvorene pretpostavke ili ostvarena određena poboljšanja u revidiranim oblastima. Za ostale dane preporuke, aktivnosti su uglavnom u početnoj fazi realizacije, od čega za manji broj preporuka još uvijek nisu poduzete nikakve aktivnosti na njihovoj realizaciji.

U 2022. godini, predmetom praćenja bile su preporuke iz izvješća revizije učinka „Upravljanje imovinom i troškovima smještaja u diplomatsko konzularnim predstavništvima BiH“ koji je objavljen 2017. godine i „Upravljanje carinskim terminalima“ koji je objavljen 2015 godine. Rezultati praćenja dani su u slikama ispod.

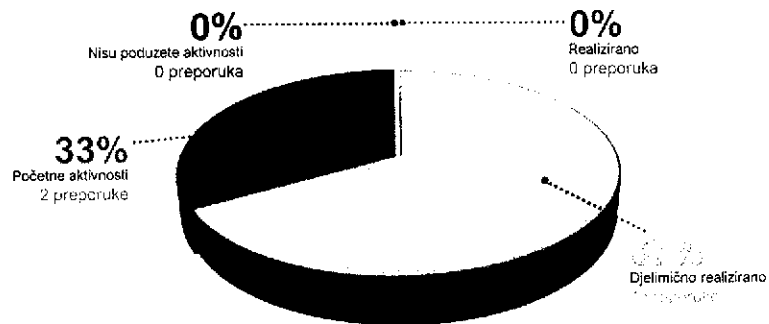

Slika 7: Pregled realizacije preporuka revizije učinka za izvješće revizije učinka „Upravljanje imovinom i troškovima smještaja u diplomatsko konzularnim predstavništvima BiH“

Pregled realizacije preporuka za izvješće „Upravljanje carinskim terminalima“

Uprava za neizravno oporezivanje:

Slika 8: Pregled realizacije preporuka revizije učinka za izvješće revizije učinka „Upravljanje carinskim terminalima“

Metodologija revizije

Metodologija rada financijske revizije Ureda oslanja se na Vodič za financijsku reviziju koji teorijski opisuje postupke revizije. Metodologija financijske revizije kronološki prikazuje procedure i postupke u svim fazama revizije, počev od propisa vezanih za prihvaćanje angažmana, planiranje revizije, te izvršenje revizije i izvještavanja o obavljenim revizijama, kao i odlaganje dokumentacije. Sve procedure su usklađene sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI)⁴. S obzirom na to da se ovi standardi kontinuirano ažuriraju, i naša metodologija revizije podliježe izmjenama i predstavlja „živu materiju“ koju stalno dopunjavamo i doradujemo.

Počev od revizijskog ciklusa za 2016. godine primjenjuje se Vodič za financijsku reviziju i nova metodologija čiji se pristup reviziji temelji na riziku i oslanjanju na unutarnje kontrole subjekta revizije. Time se revizorski rad fokusira na značajne rizike i ključna pitanja što doprinosi manjem opsegu potrebnog detaljnog testiranja u slučaju da unutarnje kontrole subjekta revizije dobro funkcioniraju. Također, jednom dokumentiran proces revizije, sukladno ovom pristupu, omogućava korištenje istih dokumenata koji se ažuriraju u narednom ciklusu revizije, što čini proces revizije efikasnijim i štedi resurse za reviziju.

Metodologija financijske revizije je izmijenjena za ciklus revizija za 2018. godinu kada su, sukladno tada izmijenjenim standardima izvješćivanja, u izvješćima financijske revizije unesena poglavlja o „ključnim pitanjima revizije“ za subjekte revizije koji imaju najveći udio u proračunu institucija BiH, što doprinosi boljem razumijevanju naših izvješća o financijskoj reviziji. Naime, ključna pitanja revizije su ona pitanja koja su, po našoj profesionalnoj procjeni, od najveće važnosti u reviziji financijskih izvješća tekućeg razdoblja i tim se pitanjima bavimo u kontekstu revizije financijskih izvješća kao cjeline i pri formiranju mišljenja, s tim da o tim pitanjima ne dajemo posebno mišljenje.

U 2022. godini vršeno je ažuriranje metodologije financijske revizije kako bi se istom obuhvatila pitanja identificirana kroz revizijski proces za 2021. godinu.

U 2022. godini vršene su aktivnosti na unaprjeđenju metodologije IT revizije i priručnika za IT revizije. Implementirana je web verzija aktivnog priručnika za IT reviziju i omogućen rad sa Microsoft Office i/ili Open Office alatima.

Temelj metodologije rada revizije učinka čine: ISSAI standardi revizije učinka, Vodič za reviziju učinka i Vodič za osiguranje kvalitete u reviziji učinka. Ured, prema postojećim standardima i vodičima, ima namjeru nastaviti razvijati posebne procedure za svaku važnu fazu revizije učinka.

---

⁴ Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI) dio su Okvira profesionalnih objava Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija – IFPP okvira (INTOSAI Framework of Professional Pronouncements), koji čine tri razine objava: INTOSAI načela (INTOSAI-P), međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI) i INTOSAI smjernice (GUID).

Kontrola kvalitete revizije

Kvaliteta rada Ureda je od suštinskog značaja za njegovu reputaciju kao neovisne, nepristrane i profesionalne institucije. Kako bi osigurao kvalitetu svojih revizija, Ured je razvio vlastiti sustav kontrole kvalitete u namjeri usklađivanja sa relevantnim i primjenljivim standardima. Sustav kontrole kvalitete temelji se na smjernicama i zahtjevima Međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Cilj sustava kontrole kvalitete je pružiti razumno uvjerenje o tome da:

- ◀ Ured i njegovo osoblje postupaju sukladno standardima revizije i primjenjivim zakonskim i regulatornim zahtjevima; i da
- ◀ izvješća Ureda budu primjereni danim okolnostima.

Kvaliteta naših proizvoda i procesa osigurava se prvenstveno profesionalnošću i stručnošću našeg osoblja zbog čega značajne napore ulažemo u prijem kvalificiranih kadrova i njihovo stalno obrazovanje. Rukovodioci revizije i revizorski tim su zajedno odgovorni za kvalitetu procesa revizije. Menadžment Ureda ima konačnu upravnu odgovornost.

Kvaliteta financijske revizije osigurava se putem obveznih koraka u procesu revizije, koji su podržani metodologijom rada financijske revizije. Ovi koraci obuhvaćaju različite faze u procesu revizije (planiranje, izvršenje i izvješćivanje). Za svaku fazu revizije pripremljene su interne radne instrukcije, naputci i kontrolne liste. Sustav kontrole kvalitete sastoji se od kontrole kvalitete i monitoringa kontrole kvalitete.

Kontrola kvalitete tijekom procesa financijske revizije obavlja se na razini revizorskog tima za svaku reviziju i u svim fazama revizije. Ova kontrola je temeljna razina sustava kontrole kvalitete u Uredu jer osigurava kontrolu kvalitete tijekom samog procesa revizije. Kontrola kvalitete uključuje politike i procedure koje u momentu izvođenja revizije osiguravaju da je proces revizije izvršen sukladno standardima revizije, pravilima i procedurama. Vršiti se na način da vođa tima obavlja kontrolu članova tima, a rukovoditelj revizije kontrolira rad vođa tima i članova revizorskog tima. Ona podrazumijeva tzv. „ispravno postupanje iz prve“ (eng. getting it right first time) s obzirom da su revizijske procedure i procedure kontrole kvalitete uključene u operativni rad revizora u svim fazama revizije (planiranje, izvršenje i izvješćivanje). Glavni revizor prenosi ovlasti za obavljanje revizije određenih subjekata revizije rukovoditelju revizije koji je u pravilu ovlašten revizor sa značajnim iskustvom u reviziji i koji je odgovoran za cjelokupan proces revizije kod dodijeljenih mu subjekata revizije. Za svaku pojedinačnu reviziju formira se tim revizora kojeg čine vođa tima i članovi tima. Revizorski timovi dodjeljuju se rukovoditelju revizije, a rukovoditelj revizije organizira, vodi i nadzire rad svih timova koji su u njegovoj nadležnosti.

Nepostojanje odgovarajućeg softvera za upravljanje revizijskim aktivnostima koji pruža mogućnosti elektronskog odobravanja dokumenata, preuzimanje narednih dokumenata nakon odobravanja prethodnih i vidljivih tragova ispravaka (intervencija) u znatnoj mjeri otežava ovu prvu razinu kontrole kvalitete. Kao prijelazno rješenje, do uspostave softvera za praćenje procesa revizije (Audit Management System - AMS), Odjel za razvoj, metodologiju i kontrolu kvalitete je propisao elektronsko praćenje procesa revizije putem foldera za reviziju u postojećem Windows programu sa odgovarajućim pravima za pristup ovim folderima.

U svezi s uspostavom sustava za upravljanje procesom revizije (AMS), nastavljene se aktivnosti s ciljem njegove implementacije te je započeta priprema projektnog zadatka za implementaciju AMS-a u okviru IPA II programa. U toku je izrada projektnog zadatka koji treba biti završen u prvoj polovini juna 2023.godine.

Monitoring kvaliteta obavlja se putem neovisnog internog pregleda („vrućeg pregleda“) i osiguranja kvaliteta („hladnog pregleda“).

Vrući pregled je kontrola koja se provodi u tijeku revizije te, shodno tome, omogućava vršenje korekcija u revizijskim aktivnostima neposredno u tijeku ciklusa revizije ili prije nego što izvješća o reviziji postaju konačna. Tijekom 2022. godine, svi nacrti izvješća o financijskoj reviziji za 2021. godinu bili su predmet neovisnog internog pregleda od strane onih koji nisu sudjelovali u procesu revizije. Ovom kontrolom dana je dodana vrijednost izvješćima o reviziji, s obzirom na izvršene korekcije u tekstu izvješća koji se tiču nalaza i preporuka revizije, te usklađenosti samog izvješća sa usvojenim modelom izvješća.

Hladni pregled je kontrola koja se provodi nakon obavljene revizije i podrazumijeva neovisnu procjenu procedura kontrole kvalitete i neovisnog internog pregleda radi unaprjeđenja cjelokupnog procesa revizije. Ovu kontrolu kvalitete vrši osoba, ili tim, koja nije sudjelovala niti u procesu revizije koja je predmetom pregleda niti u neovisnom internom pregledu. Osiguranje kvalitete predstavlja isključivo „hladni pregled“. Rezultati „hladnog pregleda“ se mogu primijeniti u budućem razdoblju, tj. u narednim revizijama. Funkcija osiguranja interne kvalitete revizije (“hladni pregled”) povremeno se obavlja za odabrani uzorak obavljenih revizija od strane onih koji nisu sudjelovali u procesu revizije, pri čemu se ocjenjuje dizajn i rad sustava kvalitete revizija Ureda.

Ured je u 2022. godini, sukladno ISSAI standardima, izvršio djelomičnu rotaciju revizorskog osoblja s ciljem umanjavanja rizika od zbližavanja sa organizacijom koja se revidira, kao i rizika ugrožavanja profesionalnog skepticizma revizora uslijed dugogodišnjeg angažmana kod istog subjekta. Rotacija se vrši nakon 3 do 5 godina angažmana na reviziji jedne institucije.

Prema ISSAI standardima, pitanje kvalitete revizije učinka mora biti integrirano u cjelokupan proces revizije, od strateškog planiranja pa sve do praćenja realizacije preporuka izvješća o reviziji. Ured je, tijekom posljednjih godina, usmjerio aktivnosti na jačanje funkcije kontrole kvalitete revizije učinka. Tijekom 2022. godine obavljena je kontrola kvalitete za četiri izvješća revizije učinka. Provedene aktivnosti, osim analize i davanja komentara na nacрте izvješća, prije njihovog dostavljanja revidiranim institucijama, podrazumijevale su i aktivnosti kontrole kvalitete vezane za ukupan proces provedenih revizija, posebno u fazi pripreme planova rada nakon provedenih predstudijskih istraživanja. Pri odabiru tema revizije učinka i timova za provedbu revizija Ured vodi računa o rotaciji članova timova i kapacitetima revizorskog osoblja, s ciljem da što više oblasti u javnoj upravi bude predmetom revizije (sigurnost, integracije, javne nabave i dr.) i da se u konačnici osigura najveći stupanj nepristranosti, profesionalizma i kvalitete u radu revizorskog osoblja.

Kontrola kvalitete revizije učinka je proces koji je potrebno kontinuirano nadograđivati kako bi se zadržala visoka razina kvalitete objavljenih izvješća revizije učinka. Poduzimanjem aktivnosti i jačanjem procesa kontrole kvalitete revizije učinka, Ured osigurava da nalazi i poruke koje daje kroz izvješća revizije učinka budu aktualni, usmjereni ka rješavanju problema u funkcioniranju institucija BiH i unaprjeđenju kvalitete života građana BiH.